

Córas iompair fola

Ceist 1

Beidh tú ag féachaint ar ball ar thuirisc faoi chóras nua iompair fola. Sula bhféachann tú ar an tuairisc an féidir leat féin agus an duine in aice leat na frásaí Gaeilge atá le fáil sa mhír a cheangal leis na frásaí Béarla thíos.

1. working voluntarily	a. <i>eagraíocht dheonach</i>
2. carrying blood	b. <i>ábhar leighis</i>
3. medical material	c. <i>misneach</i>
4. documentaries	d. <i>taobh amuigh de ghnáthuaireanta oibre</i>
5. voluntary organisation	e. <i>seirbhísí cúiréireachta nó tacsaithe</i>
6. on duty	f. <i>ag obair go deonach</i>
7. out of office hours	g. <i>maoiniú agus urraíocht</i>
8. courage	h. <i>cláir faisnéise</i>
9. funding and sponsorship	i. <i>ag iompar fola</i>
10. courier or taxi services	j. <i>ar dualgas</i>

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Féachaigí ar an mhír uair amháin le feiceáil an raibh an ceart agaibh.

Ceist 2

Anois féach ar an mhír den dara huair agus freagair na ceisteanna:

- (1) Cad a dhéanann *Blood Bike West*?
- (2) Cá bhfuil *Blood Bike West* lonnaithe?
- (3) Cé hé Charley Boorman?
- (4) Cé mhéad duine a oibríonn leis an eagraíocht anois?
- (5) Cén fáth nach bhfuil le hóc anois ach an peitreal?
- (6) Cé mhéad a chosnódh sé ábhar leighis a iompar ó Ghailimh go Baile Átha Cliath le seirbhísí cúiréireachta nó tacsaithe?

Ceist 3

'...*tá muid ag brath ar...*'

- (a) An féidir leat féin agus an duine in aice leat an difríocht idir na briathra thíos a mhíniú? Bainigí úsáid as samplaí.

An aimsir láithreach 'Bí'

táim (nó tá mé)	táimid	nílím (nó níl mé)	nílímíd
tá tú	tá sibh	níl tú	níl sibh
tá sé/sí	tá siad	níl sé/sí	níl siad

An aimsir ghnáthláithreach 'Bí'

bím	bímid	ní bhím	ní bhímid
bíonn tú	bíonn sibh	ní bhíonn tú	ní bhíonn sibh
bíonn sé/sí	bíonn siad	ní bhíonn sé/sí	ní bhíonn siad

- (b) Féach ar na briathra neamhrialta san aimsir láithreach. Breac síos cúig cheist le cur ar aon duine sa rang ag úsáid na mbriathra neamhrialta. Beidh daoine eile ag cur ceisteanna ortsa chomh maith, bí cinnte gur féidir leat na freagraí cearta a thabhairt.

Na briathra mírialta / Irregular verbs

Tar (<i>come</i>)		<i>Ceist agus freagraí</i>
tagaim	tagaimid	
tagann tú	tagann sibh	An d tagann tú ...?
tagann sé/sí	tagann siad	Tagann / Ní th agann
Téigh (<i>go</i>)		<i>Ceist agus freagraí</i>
téim	téimid	
téann tú	téann sibh	An dt éann tú ...?
téann sé/sí	téann siad	Téann / Ní th éann
Feic (<i>see</i>)		<i>Ceist agus freagraí</i>
feicim	feicimid	
feiceann tú	feiceann sibh	An bh feiceann sí ...?
feiceann sé/sí	feiceann siad	Feiceann / Ní f heiceann
Clois (<i>hear</i>)		<i>Ceist agus freagraí</i>
cloisim	cloisimid	
cloiseann tú	cloiseann sibh	An g cloiseann sibh ...?
cloiseann sé/sí	cloiseann siad	Cloiseann /Ní ch loiseann
Déan (<i>do</i>)		<i>Ceist agus freagraí</i>
déanaim	déanaimid	
déanann tú	déanann sibh	An nd éanann tú ...?
déanann sé/sí	déanann siad	Déanaim / Ní dh éanaim
Abair (<i>say</i>)		<i>Ceist agus freagraí</i>
deirim	deirimid	
deir tú	deir sibh	An nd eir siad ...?
deir sé/sí	deir siad	Deir / Ní deir
Beir (<i>take, catch</i>)		<i>Ceist agus freagraí</i>
beirim	beirimid	
beireann tú	beireann sibh	An m beireann sé ...?
beireann sé/sí	beireann siad	Beireann / Ní b heireann
Faigh (<i>get</i>)		<i>Ceist agus freagraí</i>
faighim	faighimid	
faigheann tú	faigheann sibh	An bh faigheann tú ...?
faigheann sé/sí	faigheann siad	Faigheann / Ní f haigheann
Ith		<i>Ceist agus freagraí</i>
ithim	ithimid	
itheann tú	itheann sibh	An itheann siad ...?
itheann sé/sí	itheann siad	Itheann / Ní itheann

Tabhair (*give*)

tugaim

tugann tú

tugann sé/sí

tugaimid

tugann sibh

tugann siad

Ceist agus freagraí

An **dt**ugann sí ...?

Tugann / Ní **th**ugann

Ceist 4   ‘...i **g**Contae na Gaillimhe...’

(a) Cén fáth a bhfuil urú ar an fhocal ‘contae’? Cá bhfuil tú féin i do chónaí?

(b) Féach ar na samplaí eile seo den urú a bhí sa mhír, an féidir leat a rá cén fáth a bhfuil siad ann?

ag an **n**gluaisrothar

go **g**cosnaíonn

i **n**Gaillimh

go **m**beidh

Ceist 5   Pléigh na ceisteanna seo leis an duine in aice leat nó le do ghrúpa:

An ndéanann tú féin aon obair dheonach, cén fáth?

Ar cheart don chineál sin oibre (ag iompar fola) a bheith deonach, dar leat?

Mínigh.

Dá ndéanfá obair dheonach i mbliana, cad a dhéanfá?

Freagraí

Ceist 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
f	i	b	h	a	j	d	c	g	e

Ceist 2

1. Iompraíonn siad fuil agus ábhar eile leighis idir ospidéal agus bainc fola.
2. Tá siad lonnaithe i gCathair na Gaillimhe.
3. Chuaigh sé timpeall na cruinne ar ghluaisrothar agus rinne sé cláir faisnéise faoi.
4. Deichniúr agus ar bhonn deonach.
5. D'éirigh leis an eagraíocht maoiniú agus urraíocht a fháil chun íoc as an ghluaisrothar agus as an árachas.
6. Isteach is amach ar €300.

Ceist 3

(a)

Tá

Úsáidtear an 'aimsir láithreach' chun tagairt do rud atá ag tarlú anois láithreach nó rud go ginearálta.

Tá mé ag obair mar bhainisteoir. (*I work as a manager*)

Tá triúr deartháireacha agam. (*I have three brothers.*)

Úsáidtear an 'aimsir ghnáthláithreach' le tagairt do rud a tharlaíonn gach lá nó ar bhonn rialta.

Bím sa bhaile gach tráthnóna timpeall a sé a chlog.

(*I'm at home every evening around six o'clock.*)

(b) Is cleachtadh cainte é seo ar na briathra neamhrialta san aimsir láithreach. Cuir béim faoi leith ar an fhoirm cheisteach agus an dóigh cheart chun freagraí gonta a thabhairt sa Ghaeilge, mar shampla:

An ndeachaigh tú go dtí an phictiúrlann inné?

Chuaigh / ní dheachaigh

Ceist 4

(a) Tagann urú tar éis **i** i gcónaí. Is é sin: **mb**, **gc**, **nd**, **bhf**, **ng**, **bp**, agus **in** roimh na gutaí. Déan cleachtadh ar an ghné sin as an cheist seo a chur: *cá bhfuil tú i do chónaí?* ar gach duine sa rang.

(b) ag an ngluaisrothar – an tuiseal tabharthach

go **g**cosnaíonn – tagann urú tar éis **go**

i **n**Gaillimh - tagann urú tar éis **i**.

go **m**beidh – tagann urú tar éis **go**

Ceist 5

Abair leis na foghlaimeoirí na ceistanna a phlé ina mbeirteanna nó i ngrúpaí.

Eimear Ní Chonaola

Seoladh an chéad seirbhísⁱ iompair fola ar ghluaisrothar sa tír i gCathair na Gaillimhe inniu. Ag obair go deonach atá na daoine atá le *Blood Bike West*, ag iompar fola agus ábhar leighis eile idir ospidéal ar ghluaisrothair. Sé mhíle euro sa mbliainⁱⁱ a mheastar a chosnóidh sé an tseirbhís a choinneáil agus má éiríonn léiⁱⁱⁱ tá súil tuilleadh gluaisrothar a chur ar bóthar ar fud na tíre.

Máire Treasa Ní Cheallaigh

Tá aithne ar Charley Boorman ó na cláir^v faisnéise a rinne sé agus é ag taisteal na cruinne ar ghluaisrothar. Bhí sé ar ghluaisrothar arís inniu ach is ag seoladh seirbhís nua iompair fola, *Blood Bike West*, a bhí sé. Is eagraíocht dheonach é a iompraíonn fuil agus ábhar leighis eile idir ospidéal agus bainc fola san Iarthar den chuid is mó, ach go rachaidh siad níos faide más gá. Deichniúr atá traenáilte ag an eagraíocht go dtí seo agus beidh siad ar dualgas taobh amuigh de ghnáthuaireanta oibre.

Muiris Ó Cuinn, Oibrí deonach, Blood Bike West

Tá muid ag brath ar airgead deonach ó dhaoine^v timpeall na háite chun an tseirbhís a choimeád. Tá cumhacht mhaith^{vi} ag an ngluaisrothar seo anois, tá céad, tá míle (aon) céad cc^{vii} ar an ngluaisrothar seo, so, chun an fhírinne a rá leat chaithfeá bheith go maith agus misneach maith a bheith agat chun bheith in airde ar an ngluaisrothar seo.

Máire Treasa Ní Cheallaigh

Tá an tseirbhís á cur^{viii} ar fáil saor in aisce d'ospidéal. D'éirigh leis an eagraíocht maoiniú agus urraíocht a aimsiú chun an gluaisrothar agus árachas a íoc, rud a chiallaíonn nach bhfuil le ceannach ach an peitreal. Meastar go gcosnaíonn sé tuairim is trí chéad euro ar Ospidéal na Ollscoile i nGaillimh chun scanadh a iompar go Baile Átha Cliath ag baint úsáide as seirbhísí cúiréireachta nó tacsaithe, agus mar sin is cosúil go mbeidh an gluaisrothar seo agus na hoibrithe deonacha ag sábháil airgid d'Fheidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte. Máire Treasa Ní Cheallaigh, Nuacht TG4.

ⁱ *tseirbhís* a deirtear

ⁱⁱ *sa bhliain* atá sa chaighdeán

ⁱⁱⁱ *leis* a deirtear

^{iv} *cláireachaí* a deirtear i gcanúint Chonnacht

^v *daoine* a deirtear

^{vi} *maith* a deirtear

^{vii} *ceintiméadar ciúbach* atá i gceist

^{viii} *chur* a deirtear